

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАПОВІДНИК «ГЛУХІВ»
(МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ)

«Глухівські історико-філософські читання»

Випуск 3

Збірник наукових праць за матеріалами
III Всеукраїнської інтернет-конференції

16 квітня 2026 року

м. Глухів, 2026 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАПОВІДНИК «ГЛУХІВ» (МІНІСТЕРСТВО
КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ)

«Глухівські історико-філософські читання»

Випуск 3

Збірник наукових праць за матеріалами
III Всеукраїнської інтернет-конференції

16 квітня 2026 року

м. Глухів, 2026 р.

*Затверджено до друку вченою радою
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
(протокол №10 від 29 квітня 2026 р.)*

Редакційна колегія:

Чумаченко Олена Анатоліївна, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка, голова редколегії.

Гриценко Андрій Петрович, доктор педагогічних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту філології та історії Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка.

Ткаченко Наталія Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка.

Петренко Наталія Миколаївна, доктор філософії, старший викладач кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка.

Мінченко Марина Василівна, доктор філософії, старший викладач кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка.

Голуб Анжеліка Анатоліївна, асистентка кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка.

Мисник Світлана Олексіївна, старший викладач кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка.

Г 55 Глухівські історико-філософські читання: збірник наукових праць / [редкол.: Чумаченко О.А., голова та ін.]. – Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2026. – Вип. 3. – 222 с. : іл.

Третій збірник містить статті та повідомлення учасників Всеукраїнської інтернет-конференції «Глухівські історико-філософські читання», присвяченої осмисленню ролі особистості в дослідженні історичного минулого, проблемам освіти та сучасного історико-філософського виховання, зокрема взаємозв'язку знань, цінностей і функцій гуманітарної освіти. У публікаціях розглядаються ключові гуманітарні парадигми науки крізь призму історії та філософії, акцентується увага на актуальних проблемах історії України. Окрему увагу приділено питанням філософії освіти, місцю та ролі філософа у закладі вищої освіти в умовах сучасних суспільних трансформацій.

Матеріали збірника наукових праць можуть скласти інтерес для дослідників історії та філософії, викладачів та науковців закладів вищої та фахової передвищої освіти, вчителів закладів загальної середньої освіти, методистів науково-методичних центрів професійного розвитку педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти та широкого кола зацікавлених осіб, а також стати джерелом для подальших досліджень

Відповідальність за достовірність матеріалів несуть автори статей. Думка авторів не завжди співпадає з думкою редакційної колегії. Редакційна колегія залишає за собою право технічного редагування матеріалів.

УДК 94:1:001(082)

© Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2026

© Автори статей, 2026

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І
«Роль особистості в дослідженні
історичного минулого»

Коляда Ігор

ВИДАТНИЙ АКТОР БОГДАН СТУПКА І ВИЗНАЧНИЙ ХУДОЖНИК-ГРАФІК
БОГДАН СОРОКА: ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТУ МИТЦІВ У ШКІЛЬНІ РОКИ 11

Гриценко Андрій

ІНСТИТУЦІЙНА ПАМ'ЯТЬ КАФЕДРИ: ДОСВІД СТВОРЕННЯ ГАЛЕРЕЇ
ЗАВДУВАЧІВ (НА ПРИКЛАДІ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ, ПРАВознавства та
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЛУХІВСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ)..... 15

Гриценко Андрій

ПАМ'ЯТНІ ТА ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ В ІСТОРІЇ ГЛУХІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ
ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА (2026 Р.)..... 21

Гриценко Андрій

ПОСТАТЬ ВОЛОДИМИРА МОСІЯШЕНКА В ІСТОРІЇ ГЛУХІВСЬКОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ..... 27

Власенко Валерій

ДО ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ ЄВГЕНА ВИРОВОГО (ЗА МАТЕРІАМИ
ЖУРНАЛУ «КНИГОЛЮБ») 34

Мардарова Ірина, Гуданич Наталія

ІСТОРИЧНА ОСОБИСТІТЬ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ..... 38

Мацука Вікторія

ОСОБИСТІТЬ КЕРІВНИКА У ФОРМУВАННІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ
КУЛЬТУРИ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ ПРАКТИКИ
..... 41

ІСТОРИЧНА ОСОБИСТІТЬ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Мардарова Ірина

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені Костянтина Ушинського»*

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки

Гуданич Наталія

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені Костянтина Ушинського»*

доктор філософії в галузі освіти, старший викладач кафедри дошкільної
педагогіки

В умовах глобалізаційних процесів національна ідентичність зазнає суттєвих трансформацій, що актуалізує проблему збереження та переосмислення історичної пам'яті [6]. Інтенсифікація міжкультурних контактів, мобільність населення, інформаційна відкритість сучасного світу зумовлюють необхідність чіткого усвідомлення історичних витоків та культурних маркерів нації. Саме історична пам'ять виступає одним із ключових чинників консолідації суспільства, формуючи спільні цінності, символи та наративи. Особливої значущості проблематика набуває в умовах цифровізації [1, с. 185]. Розвиток соціальних мереж, онлайн-платформ, цифрових архівів і медіа змінює механізми трансляції історичного знання. Цифрові технології не лише розширюють доступ до джерел, а й впливають на інтерпретацію історичних подій та постатей, сприяючи як популяризації історії, так і поширенню спрощених або маніпулятивних версій минулого. У результаті формується новий формат колективної пам'яті – динамічний, інтерактивний, часто фрагментарний.

Відбувається переосмислення ролі історичних особистостей. Вони дедалі частіше стають об'єктами цифрової репрезентації, символічних реконструкцій, візуалізацій та медійних наративів. Віртуальний простір трансформує традиційні уявлення про історичних діячів, наділяючи їх новими смислами відповідно до актуальних суспільних запитів. Дослідження історичної особистості в контексті формування національної ідентичності в умовах цифровізації є своєчасним і науково обґрунтованим.

Історична особистість виступає важливим механізмом персоніфікації національних цінностей та ідеалів. Через образ конкретного діяча суспільство структурує уявлення про власне минуле, моральні орієнтири та культурні коди. Постать історичного героя концентрує в собі риси, що сприймаються як репрезентативні для нації: прагнення до свободи, гідність, жертвовність, творчу самореалізацію або державницьке мислення [7, с. 5]. Історична особистість стає символічним носієм колективної пам'яті та засобом міжпоколінневої трансляції цінностей. У процесі державотворення історичні постаті виконують символічну та інтегративну функцію [4]. Вони формують канон національного пантеону, який закріплюється через освітні програми, культурну політику, меморіальні

практики, святкові дати та медійну репрезентацію. Апеляція до постатей минулого легітимує політичні та соціальні процеси сучасності, створює відчуття історичної тяглості та спадкоємності державної традиції [6].

Показовим прикладом є постать Тараса Шевченка, його постать посідає центральне місце в українському національному наративі. Творчість і громадянська позиція Тараса Шевченка стали уособленням боротьби за свободу, національну гідність та культурну самобутність. Образ Тараса Шевченка функціонує не лише як літературний символ, а й як маркер національної ідентичності, що активно репрезентується в освітньому просторі, культурній політиці та цифрових медіа. У сучасних умовах цифровізації постать Кобзаря зазнає нових інтерпретацій, зберігаючи при цьому свою інтегративну роль.

Не менш значущою є постать Михайла Грушевського, який відіграв важливу роль у формуванні історичного наративу української державності. Його наукова спадщина сприяла утвердженню концепції безперервності українського державотворчого процесу, що стало підґрунтям для модерної національної самоідентифікації. У цифрову добу доробок вченого активно популяризується через електронні бібліотеки, онлайн-курси та мультимедійні проекти

Важливим символом державницької традиції є також Богдан Хмельницький, чия діяльність пов'язана з боротьбою за автономію та формуванням козацької державності. У суспільній свідомості він уособлює ідею політичної суб'єктності українського народу. Водночас у сучасному цифровому просторі означена постать стає предметом дискусій, переосмислень і нових інтерпретацій, що свідчить про динамічність історичної пам'яті.

У новітній історії консолідуючу роль відіграє постать В'ячеслава Чорновола, який символізує боротьбу за демократичні цінності та незалежність України наприкінці ХХ століття. Його діяльність у межах національно-визвольного руху сприяла формуванню сучасної політичної ідентичності, утвердженню принципів політичного плюралізму, прав людини та громадянської активності. Він став уособленням моральної стійкості та послідовності у відстоюванні національних інтересів, що зміцнило його авторитет як символу демократичної традиції

У цифрову епоху його спадщина набуває нових форм репрезентації: створюються електронні архіви документів, публікуються оцифровані матеріали дисидентського руху, поширюються відеосвідчення сучасників, реалізуються освітні онлайн-проекти. Соціальні мережі та мультимедійні платформи сприяють популяризації його ідей серед молоді, формуючи зв'язок між історичним досвідом боротьби за незалежність і сучасними викликами державності. Отже, образ В'ячеслава Чорновола функціонує в публічному дискурсі як моральний орієнтир у питаннях політичної відповідальності та національної єдності, це підтверджує, що зазначена історична особистість виконує в новітній історії не лише меморіальну, а й ціннісно-нормативну функцію, безпосередньо впливаючи на формування громадянської та національної ідентичності, зокрема в умовах цифровізації.

Історичні особистості різних епох виконують роль символічних орієнтирів у процесі формування національної ідентичності. Їх образи, трансформуючись у цифровому середовищі, продовжують впливати на колективну пам'ять та ціннісні орієнтації суспільства [1, с. 185]. Історична особистість виступає не лише об'єктом історичного дослідження, а й активним чинником конструювання національної ідентичності, особливо в умовах трансформації комунікаційних практик та цифрового середовища [4].

Цифровізація суттєво змінює механізми формування та поширення історичного нарративу. Соціальні мережі перетворилися на потужний простір репрезентації історичних постатей, де образи минулого активно інтерпретуються, переосмислюються та адаптуються до сучасних суспільних запитів. Платформи на кшталт Facebook, Instagram, TikTok та YouTube стають інструментами популяризації історичних знань, створення просвітницького контенту та формування нових форматів історичної комунікації [2, с. 259].

Особливу роль відіграють меми, короткі відео, подкасти, цифрові архіви та онлайн-музеї. Вони сприяють демократизації доступу до історичної інформації, роблять її більш інтерактивною та доступною для молодого покоління [3, с. 24]. Водночас такі формати часто передбачають спрощення складних історичних процесів, що може призводити до фрагментарності сприйняття минулого. Цифрові архіви та віртуальні експозиції розширюють можливості дослідників і громадян у вивченні джерел, однак потребують належної наукової верифікації. Актуалізується явище «цифрової міфологізації» історичних осіб. У віртуальному просторі історичні постаті можуть набувати нових символічних рис, що не завжди відповідають історичній достовірності. Алгоритми соціальних мереж, орієнтовані на емоційну залученість аудиторії, сприяють поширенню яскравих, але спрощених або поляризованих інтерпретацій минулого [2, с. 259].

Суттєвою проблемою залишається дезінформація та маніпуляції історією. Цифрове середовище створює умови для швидкого поширення фейкових матеріалів, псевдоісторичних нарративів та пропагандистських інтерпретацій, що можуть впливати на формування національної ідентичності. Особливого значення набуває розвиток медіаграмотності, критичного мислення та науково обґрунтованих підходів до інтерпретації історичного минулого [2, с. 259]. Цифровізація одночасно відкриває нові можливості для популяризації історичної спадщини та створює ризики її спотворення, що потребує відповідального й комплексного підходу до формування сучасного історичного нарративу.

Історична особистість залишається одним із ключових чинників конструювання національної ідентичності. Через персоніфіковані образи минулого суспільство осмислює власну історичну тяглість, формує систему цінностей та вибудовує символічний простір нації. Історичні постаті виконують інтегративну функцію, об'єднуючи різні покоління навколо спільних смислів і культурних орієнтирів. Водночас цифровізація суттєво трансформує способи інтерпретації та поширення історичного знання. Цифрові медіа розширюють доступ до джерел, створюють нові формати історичної комунікації та

актуалізують постаті минулого в сучасному інформаційному середовищі. Проте поряд із цим зростає ризик спрощення, фрагментації або маніпулятивного переосмислення історичних наративів. Забезпечення наукової достовірності, розвиток критичного мислення, підтримка якісних освітніх і культурних ініціатив є важливими умовами збереження історичної пам'яті та зміцнення національної ідентичності в умовах цифрової трансформації суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузьмінець Н., Стадник О., Букіна Т. Вплив історичної пам'яті українців на події сьогодення. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія Історія*. 2023. № 14/56. С. 185–196. DOI <https://doi.org/10.24919/2312-2595.14/56.20>
2. Листопад О. А., Мардарова І. К., Листопад Н. Л. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їх інтеграція в освітню практику: історичний контекст і сучасні тенденції. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка. Педагогічні науки*. 2025. Вип. 2. № 58. С. 259–272. DOI: DOI: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2025-2-58-259-272>
3. Листопад О. А., Мардарова І. К., Листопад Н. Л. Особливості застосування мультимедійних технологій в процесі формування цифрової культури здобувачів вищої і фахової передвищої освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка. Педагогічні науки*. 2024. Вип. 4 (56). С. 24–33. DOI: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2024-3-56-24-33>
4. Руденко Ю. Ю. Консолідаційна модель національної ідентичності: від теорії суверенітету до теорії політичної модернізації: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 364 с.
5. Філіпчук О. Р. Формування національної ідентичності особистості в умовах сучасних викликів. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13284347>
6. Формування української ідентичності в умовах сучасних викликів: теоретичні і політичні аспекти : монографія / В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський, Н. П. Ярош та ін. ; за заг. ред. В. П. Трощинського. Київ : НАДУ, 2018. 256 с.
7. Школяр М. В. Актуалізація історичної пам'яті в контексті національної ідентичності. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2019. Том 22 № 8, С. 5-13. <https://doi.org/10.15421/171978>

ОСОБИСТІТЬ КЕРІВНИКА У ФОРМУВАННІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ ПРАКТИКИ

Мацука Вікторія

Маріупольський державний університет

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та фінансів

Організаційна культура відіграє ключову роль у формуванні ефективності діяльності сучасних організацій. Особистість керівника – із власними цінностями, стилем управління, стратегічним баченням – формує психологічне середовище, норми взаємодії та поведінки команди. У контексті менеджменту значна увага приділяється способам трансформації організаційної культури в умовах динамічних змін і викликів. Історичний аналіз ролі особистостей у

Кубрак Олег Вікторович, старший викладач кафедри правосуддя та філософії, Сумський національний аграрний університет (м. Суми, Україна)

Кулібова Ярослава Володимирівна, аспірантка 3-го року навчання спеціальності В9 Історія та археологія Навчально-наукового інституту філології та історії, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (м. Глухів, Україна)

Куш Ярослав Миколайович, аспірант кафедри історії України, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (м. Суми, Україна)

Лебідь Андрій Євгенійович, доктор філософських наук, професор кафедри психології, політології та соціокультурних технологій, Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

Левченко Аліна Віталіївна, магістрантка 051 групи Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка (м. Суми, Україна)

Листопад Наталя Леонідівна, кандидат педагогічних наук, викладач дошкільних дисциплін Комунального закладу «Одеський педагогічний фаховий коледж» (м. Одеса, Україна)

Листопад Олексій Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені Костянтина Ушинського» (м. Одеса, Україна)

Литвиненко Максим Миколайович, студент 24-І групи Навчально-наукового інституту філології та історії, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (м. Глухів, Україна)

Малюжко Богдан Олексійович, аспірант 2-го року навчання спеціальності В9 Історія та археологія Навчально-наукового інституту філології та історії, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (м. Глухів, Україна)

Мардарова Ірина Костянтинівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені Костянтина Ушинського» (м. Одеса, Україна)

Мартинова Ірина Станіславівна, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України, Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди (м. Харків, Україна)

Мацука Вікторія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та фінансів, Маріупольський державний університет (м. Київ, Україна)

Мельнишина Ангеліна Віталіївна, студентка 14-І групи Навчально-наукового інституту філології та історії, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (м. Глухів, Україна)

Мінченко Марина Василівна, доктор філософії, старший викладач кафедри історії, правознавства та методики навчання Навчально-наукового

Електронне наукове видання

«Глухівські історико-філософські читання»

Випуск 3

Збірник наукових праць за матеріалами
III Всеукраїнської інтернет-конференції
16 квітня 2026 року
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка